

EEN STEENGOEDKRUIKJE UIT BOUFFIOULX-CHÂTELET GEVONDEN TE GERAARDSBERGEN

Luk BEECKMANS

Tijdens een (nood)opgraving achter het gewezen Volkshuis ¹ op de Markt te Geraardsbergen kwam tijdens de jaren 1990 een steengoedkruikje aan het licht uit de late 16de tot eerste helft 17de eeuw. Het kruikje is met grote graad van zekerheid vervaardigd in de ateliers van Bouffioulx-Châtelet (Henegouwen).²

Het kruikje

Het kruikje (fragmentarisch, gebroken en gelijmd) in bruin grijs steengoed is bedekt met zoutglazuur. De hoge cilindervormige hals is voorzien van een tiental geaccentueerde draairingen en een uitgiet-snep. De hals en de buik zijn gescheiden door een fijne draairibbel. De bolvormige buik draagt onderaan een drietal draairingen. De basis is afgerond. Het afgevlakt oor is centraal aangebracht tegen de hals en op de schouder. Afmetingen: hoogte 15,9 cm, diameter bovenaan: 3,9 cm en diameter basis: 6,2 cm.

De steengoedproductie van Bouffioulx-Châtelet

Bouffioulx en Châtelet zijn gelegen langs de Sambre in Henegouwen. Dankzij de aanwezigheid van een goede klei en van een grote hoeveelheid brandstof (hout) waren hier tijdens de 16de en 17de eeuw een aantal belangrijke pottenbakkersateliers actief.

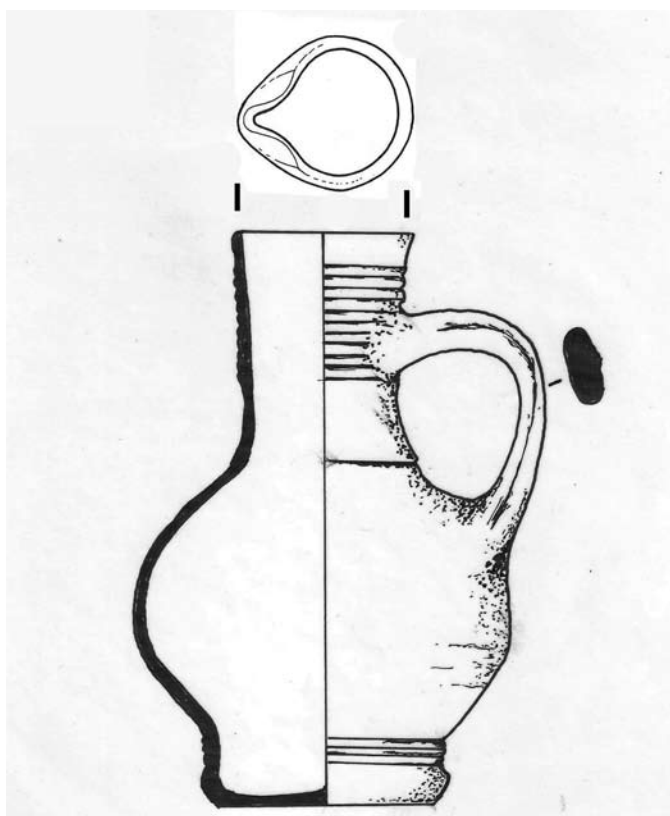
In 1528 duikt in Bouffioulx voor het eerst de naam op van een meester-pottenbakker: Jean Garot. In 1595 zijn er twaalf meester-pottenbakkers bedrijvig. Ze vormen een gilde en ondertekenen een charter waarin ze hun samenwerking bevestigen. Ook in Châtelet zijn pottenbakkers actief. In 1550 werken hier drie

meester-pottenbakkers en in 1600 zijn er vier ateliers gekend. De pottenbakkers van Bouffioulx-Châtelet bezitten in het begin van de 17de eeuw het monopolie over de steengoedproductie in de Lage Landen, dit ten nadele van de ateliers van Raeren (Oostkantons), die niet langer het lokaal belang overstijgen. In Bouffioulx-Châtelet zijn vooral

kruiken, drinkbekers, zalfpotjes en veldflessen vervaardigd. De steengoedproductie is herkenbaar aan een typisch egaal bruin oppervlak, bedekt door een laag doorzichtig zoutglazuur ³.

Export naar Geraardsbergen

De pottenbakkers van Bouffioulx

Tekening van het steengoedkruikje, 1/1 (tekening: Jean-Pierre Parent)

1. Momenteel: café MART& CO en zaal GROOT.

2. De opgraving, uitgevoerd onder leiding van Etienne Borremans (1924-2008), is jammer genoeg niet gedocumenteerd door opgravingsplannen of door dagboekgegevens.

Foto van het kruikje in de huidige toestand (Foto Luk Beeckmans)

Digitale restauratie (computerbeeld: Nico De Brouwer)

voerden hun producten uit naar Braine-le-Comte, Soignies, Edingen, Lessen, Geraardsbergen, Oudenaarde, Kortrijk en naar de rest van Vlaanderen en Wallonië.⁴ De commerciële activiteiten werden georganiseerd door handelaars, die vermoedelijk de volledige productie opkochten. Het steengoed werd verder doorverkocht aan rondtrekkende kleinhandelaars en/of aangeboden op de markten.

Datering

Op basis van enkele typologische kenmerken zoals de hoge cilindrische hals met geaccentueerde

draairingen, de uitgietsneb, de bolle buik en de afgeronde basis kunnen we dit kruikje dateren in de late 16de tot 17de eeuw.⁵

De late steengoedproductie van Bouffioulx-Châtelet

In de loop van de 18de eeuw wordt de concurrentie van porselein en faïence steeds belangrijker en tijdens de 19de eeuw verdwijnt de steengoedproductie van schenk- en drinkgerei in Bouffioulx-Châtelet volledig. De pottenbakkers specialiseren zich vanaf nu in het vervaardigen van opslagvaten en in de industriële fabricage van buizen.

Deze industrie kent zijn hoogtepunt op het einde van de 19de tot begin 20ste eeuw. Daarna wordt Bouffioulx vooral gekend als productiecentrum voor dakpannen, tegels en afvoerbuizen⁶.

Vandaag zijn in Bouffioulx opnieuw enkele kleinschalige ateliers actief waar decoratieve gebruiksvoorwerpen in steengoed worden vervaardigd.⁷

Luk BEECKMANS

lukbeeckmans@hotmail.com

3. A. MATTHYS, *Les grès de Bouffioulx et Châtelet (XVIe-XVIIe S.)*, Nationaal Centrum voor Oudheidkundige Navorsingen in België, Oudheidkundige Repertoria, VI, Brussel, 1971, p. 8.
4. De producten van Châtelet werden uitgevoerd naar het hertogdom Brabant en naar het graafschap Namen. Zie: D. VAN BASTELAER, *Les grès wallons, grès cérames ornés de l'ancienne Belgique ou des Pays-Bas, improprement nommés grès flamands*, Bergen & Brussel, 1885, p. 79.
5. C. MATTHYS, *La production présumée de Jacques Bertrand Visnon, potier de Bouffioulx vers 1600. Recherches récentes en Wallonie, Études et Documents, Archéologie*, 8, Namur, 2005, p. 176, n° 279.
6. A. MATTHYS, *Les grès de Bouffioulx...*, p. 10-12.
7. Zie: Poterie Biron (rue de la Maladrerie, 17), Poterie Dubois (rue E. Hermant, 20) en Poterie Lardinois (rue E. Vandervelde, 41).